

Nr 153.

Av herr **Hellberg**, om upphävande av 22 kap. 15 § strafflagen.

I 22 kap. 15 § strafflagen stadgas:

Far någon med spådom, signeri eller annan vidskepelse, att därmed bedrägeri öva eller vinning sig förskaffa, straffes med böter eller fängelse i högst ett år.

Innehållet i detta lagrum går tillbaka till tider, då man trodde, att djävulens makt kunde tagas i anspråk av enskilda människor för att motverka Guds goda makt och därför ansåg det nödvändigt att med lagstiftningens hjälp skydda sina andliga och materiella intressen emot trolldom.

I 1734 års lag stadgas sålunda:

»Hvar som brukar truldom, och skadar annan til kropp eller egendom, och varder med fulla skiäl thertil vunen, miste liwet. Får någon död therav, tå skal man steglas, och kona halshuggas och å båle brännas. Hawer man låtit trulkarl thet giöra, eller hulptit til, at den gierning fullkomna, vare lag samma. Far någon med spådom, signeri eller annor vidskepelse, böte första gången tiji daler eller mera, til fyrtijte daler, allt som brottet är til eller sitte ihäckte vid watn och bröd. — Söker någon bot eller råd hos signare eller spåmän, böte med fem daler, eller mera til tjugu daler, som brottet är til eller pligte med fängelse med watn och bröd.»

År 1779 hade en sådan omsvängning i tänkesättet uppstått, att man ansåg sig kunna stryka trolldomsparagrafen ur lagen, men vidskepelseförbudet fick stå.

1832 hade man kommit därhän, att straffet för den rådsökande bortfaller och vidskepelsen överföres till bedrägeribrott.

I Lagkommitténs Förslag till Allmän Kriminallag av 1841 motiveras den nya uppfattningen i frågan med följande:

»Lagförslaget anser vidskepelse straffbar, endast då avsikten är att dermed bedraga andra.»

1844 gör Lagberedningen ett tillägg: eller vinning sig förskaffa.

Motiveringen är följande:

»Enär de som fara med spådom eller annan vidskepelse gemenligen därmed åsyfta egen vinning och i det fallet böra vara straff underkastade, om det ock ej kan bevisas, att afsikten varit att bedraga andra, hvilket så mycket mindre kan tagas för gifvet, som det otvivelaktigt är att de som idka sådana konster ej sällan anse dem så som tillförlitliga, så har § 13 erhållit ett tillägg, hvarigenom den äfven på det nämnda fallet är tillämplig.»

I Kungl. Maj:ts förslag till strafflag 1862 förekommer ingen ändring av lagrummet.

Professor Thyrén har i sitt Förberedande utkast till Strafflag, del IV sid. 139 uttalat:

Såvitt denna gärning fyller bedrägerirekvisitet — vilket tydligen kan vara fallet, även om icke den vanemässighet föreligger, som troligen avses med uttrycket *Far någon med* — synes intet skäl finnas att icke behandla den såsom vanligt bedrägeri, enl. Utk. 1 §.

Det är känt, att Sverige, enkannerligen Stockholm, äger en stor kår av yrkesutövare inom spådomsfacket, vilka i mycket stor utsträckning åtnjuta allmänhetens, ej minst den bildade allmänhetens, förtroende. Trots detta har lagrummets tillämpning varit en ytterst sällsynt företeelse under de senare decennierna. Något eget initiativ från polismyndigheternas sida att stävja trafiken förekommer icke. Endast i de sparsamma fall, då en direkt anmälan göres mot någon yrkesutövare och bevisning kan förebringas, verkställer polisen utredning och remitterar saken till rådhusrätten, som utdömer böter. Och trots att samma person ett par gånger bötfällts har fängelse icke tillämpats. Vid alla tivoli, nöjesfält och basarer i landet förbigår polisen stillatigande den betalda spådomstrafiken.

Denna efterlåtenhet gent emot nämnda yrkesutövare torde närmast bero därpå, att en omsvängning i uppfattningen åter ägt rum. Vetenskapsmannen har kommit till insikt om, att telepati — tankeöverföring — existerar och vetenskapen om tillvaron av ett sjätte sinne är numera allmänt spridd. Den psykologiska teknik med under- och övermedvetande, som psykoanalysen tillfört läkarepraktiken och universiteten, har likså bidragit att på nytt sätt belysa clairvoyancen och spådomsförmågan. Vad man i reaktion emot s. k. övertro bryskt hänvisade till bedrägeriets område, värderas och behandlas numera vetenskapligt.

Klarsynen (clairvoyancen) har i samband med tankeöverföringen tagits upp till undersökning av flera framstående lärde. En tysk vetenskapsman, Ernst Kapp, framlägger i en undersökning av teknikens filosofi bl. a. den åsikten, att alla våra uppfinningar på tekniskt område äro endast projektioner av de möjligheter, som vi äga inom vår organism. Sålunda påvisas, att pumpen är hjärtats pumpverk, vevstaken ledgångarne, fotografiapparatens ögats camera obscura, telegrafens nervsystemet, X-strålarna äro clairvoyancen, den trådlösa är telepatien, televisionen är förmågan att se över tid och rum. Nobelpristagaren Ch. Richet har efter 30 års studier av klarsynens problem och dithörande frågor framlagt sin värdering på vetenskaplig basis och kallar den nya vetenskapen meta- eller parapsykologi. Hans verk »Grundriss der Parapsychologie und Parapsychophysik» är ett standardverk av stor betydelse, och i hans spår följa bl. a. den berömde med. dr Geley med Teleplastik und Hellsehen, Vom Unbewussten zum Bewussten, båda resultat av fleråriga studier. Medicinalrådet Pagensteckher har likaledes offrat årtal på sina

undersökningar och ställer sig på samma vetenskapliga erkännande ståndpunkt som de föregående. Sir Oliver Lodge, Osty, Sudre, och många andra kända vetenskapsmän i alla länder utge årligen betydande arbeten om sina forskningar på området: det som ligger bredvid och bakom det hittills utforskade själslivet. Man har konstaterat att korten, kristallen, handen etc. vid spådom endast utgöra ett koncentrationsmedel, som förhjälpes clairvoyanten att få sin förmåga frigjord. Vid några universitet i Europa och Amerika ha särskilda lärostolar upprättats för parapsykologien, och flera planeras.

Att straffbelägga klarsynen och spådomsverksamheten är därför föråldrat och oriktigt. Den sensitiva förmåga, som ligger till grund för dem, finnes i stor utsträckning hos de flesta människor och torde kunna jämföras med den musikaliska begåvningen, som måste utbildas genom övning för att göra sig gällande. Är klarsynen alltså något verkligt, baserad på organisk realitet hos individen, förefinnes intet skäl att förbjuda, att vinning därmed erhålles, lika litet som den musikaliska kan förbjudas att förtjäna sitt bröd med musiken. Bedrägeri kan det anses vara endast i de fall, då yrkesutövaren tager betalt utan att äga förmågan till klarsyn, alltså avlockar betalning för något obefintligt, vilket faller under lagrum om bedrägeri. Faran av att lämna fältet fritt för dylikt bedrägeri är synnerligen ringa, emedan kunderna snabbt nog komma underfund med om vederbörande kan prestera något äkta eller ej. Det kan anses föreligga ett behov av att under bättre former dels få studera, dels få rådfråga begåvningar på berörda område, och under andra lagliga förhållanden skulle genom utbildning de mindre äkta elementen automatiskt bortrensas. Ehuru polisen är efterlåten kan den t. ex. icke bifalla en sådan begäran som nyligen ingavs från en av Tysklands största clairvoyanter, vilken begärde att för kortare tid i Grand Hotel få hålla mottagning med konsultationer och därvid samtidigt stå forskningen tillhanda. Vårt land står i detta fall efter Norge, där man icke har straffbestämmelser för berörda fall.

Vad signeri och vidskepelse beträffar, torde begreppen i orden numera ha bortfallit ur allmänna medvetandet och alltså lagrummet även i denna delen vara föråldrat.

På grund av vad som sålunda anförts hemställas,

att § 15 i 22 kap. strafflagen må upphävas.

Stockholm den 21 januari 1931.

Mauritz Hellberg.

